

Roald Dahl KÜÇÜK ADAM BÜYÜRKEN

Çeviren: Gönül Çapan

Resimleyen: Quentin Blake

19. basım

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

Roald Dahl
KÜÇÜK ADAM BÜYÜRKEN
ÇOCUKLUĞUMDA YAŞADIKLARIM

Çeviren: Gönül Çapan ■ Resimleyen: Quentin Blake

ROALD
DAHL

Yayın Koordinatörü: İpek Şoran
Düzeltili: Fulya Tükel
Kapak ve İç Tasarım: Gözde Bitir Tufan
Tasarım Uygulama: Güldal Yurtoğlu

1. Basım: 2011

19. Basım: 2000 adet, Şubat 2024

ISBN 978-975-07-1308-8

Boy: *Tales of Childhood*, Roald Dahl

© Roald Dahl Nominee LTD., 1984

www.roalddahl.com

© Can Sanat Yayınları A.Ş., 2011

Bu eserin Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Telif ve
Tercümanlık Hizmetleri Tic. Ltd. Şti. aracılığıyla
alınmıştır. Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak
kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni
olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Can Sanat Yayınları Yapım ve Dağıtım Tic. ve San. A.Ş.

Yayıncı Sertifika No: 43514

Maslak Mh. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza No: 9/25 Sarıyer, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 89 Faks: 252 72 33

cancocuk.com cancocuk@cancocuk.com

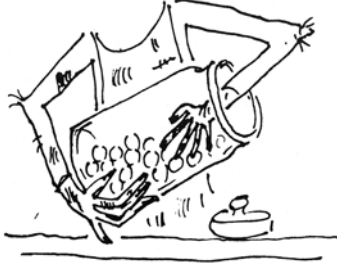
Baskı ve Cilt: Pasifik Ofset; Sertifika No: 44451
Adres: Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi
A Blok No: 3/1 Z. Kat Avcılar, İstanbul

CAN
ÇOCUK

Bu kitabın sahibi:

Roald Dahl bir casus, savaş pilotu, okolata tarihçisi ve tıbbi buluşlar yapan bir mucitti. Bunların yanı sıra, *Charlie'nin okolata Fabrikası*, *Matilda*, *Koca Sevimli Dev* ve daha pek çok harikulade kitabın yazarıydı. Dahl, dünyanın bir numaralı hikye anlatıcısı unvanını hâlâ koruyor.

Roald Dahl

**Yazarın yayınevimizden çıkan
diğer kitapları:**

BAY VE BAYAN KIL

BENEK TOZU VE
DİĞER MÜTHİŞ SIRLAR

BÜYÜLÜ PARMAK

CADILAR

CHARLIE'NİN BÜYÜK CAM
ASANSÖRÜ

CHARLIE'NİN ÇİKOLATA
FABRİKASI

DEV ŞEFTALİ

DÜNYA ŞAMPİYONU DANNY

GEORGE'UN HARİKA İLACI

İRİKİYİM TİMSAH

KAPLUMBAĞA

KOCA SEVİMLİ DEV

MATILDA

TEK BAŞINA

YAMAN TİLKİ

ZÜRAFA, PELİ ve BEN

1916'da Galler'in Llandaff kentinde doğdu. 1932'de İngiltere'nin tanınmış özel okullarından birini bitirdikten sonra, üniversiteye gitmek yerine Kanada'daki Newfoundland'e yapılan bir keşif yolculuğuna katıldı. II. Dünya Savaşı sırasında tanıştığı romancı C.S. Forester'ın özendirmesiyle, orduda çalıştığı yıllarda başından geçen olayları yazmaya başladı. İlk kitabı, Walt Disney için yazdığı, sonradan sinemaya da uyarlanan *Gremlins* oldu. Kuralları hiçe sayan; ama zekice yazılmış çocuk kitapları ve büyüklere yönelik korku öyküleriyle çok sevilen bir yazar olan Dahl, 1990'da Oxford'da öldü.

KÜÇÜK ADAM BÜYÜRKEN

ÇOCUKLUĞUMDA YAŞADIKLARIM

İçindekiler

BAŞLANGIÇ

Babam ve Annem, 13

Anaokulu 1922-23 (6-7 Yaşları), 26

LLANDAFF KİLİSE OKULU 1923-25 (7-9 Yaşları)

Bisikletim ve Şekerci Dükkânı, 35

Büyük Fare Olayı, 46

Bay Coombes, 50

Bayan Pratchett'in İntikamı, 60

Norveç'e Yolculuklar, 69

Düş Ada, 77

Doktora Götürülüyorum, 87

ST. PETER'S OKULU 1925-29 (9-13 Yaşları)

İlk Gün, 95

Eve Yazılan Mektuplar, 102

Yatakhane Ablamız, 106

Evi Özlüyorum, 115

Arabayla Bir Gezinti, 122

Yüzbaşı Hardcastle, 133

Küçük Ellis ve Çıbanı, 151

Keçi Tütünü, 155

REPTON VE SHELL, 1929-36 (13-20 Yaşları)

Liseye Hazırlık, 165

Boazerler, 172

Müdürümüz, 175

Çikolatalar, 180

Bay Corkers, 184

Biz Köleler, 189

Spor ve Fotoğrafçılık, 197

Elveda Öğrencilik, 205

İnsanlar kendi yaşamlarını anlatmak için bir öz-yaşamöyküsü kitabı yazarlar. Bu tür kitapların içinde bir sürü sıkıcı ayrıntı olur.

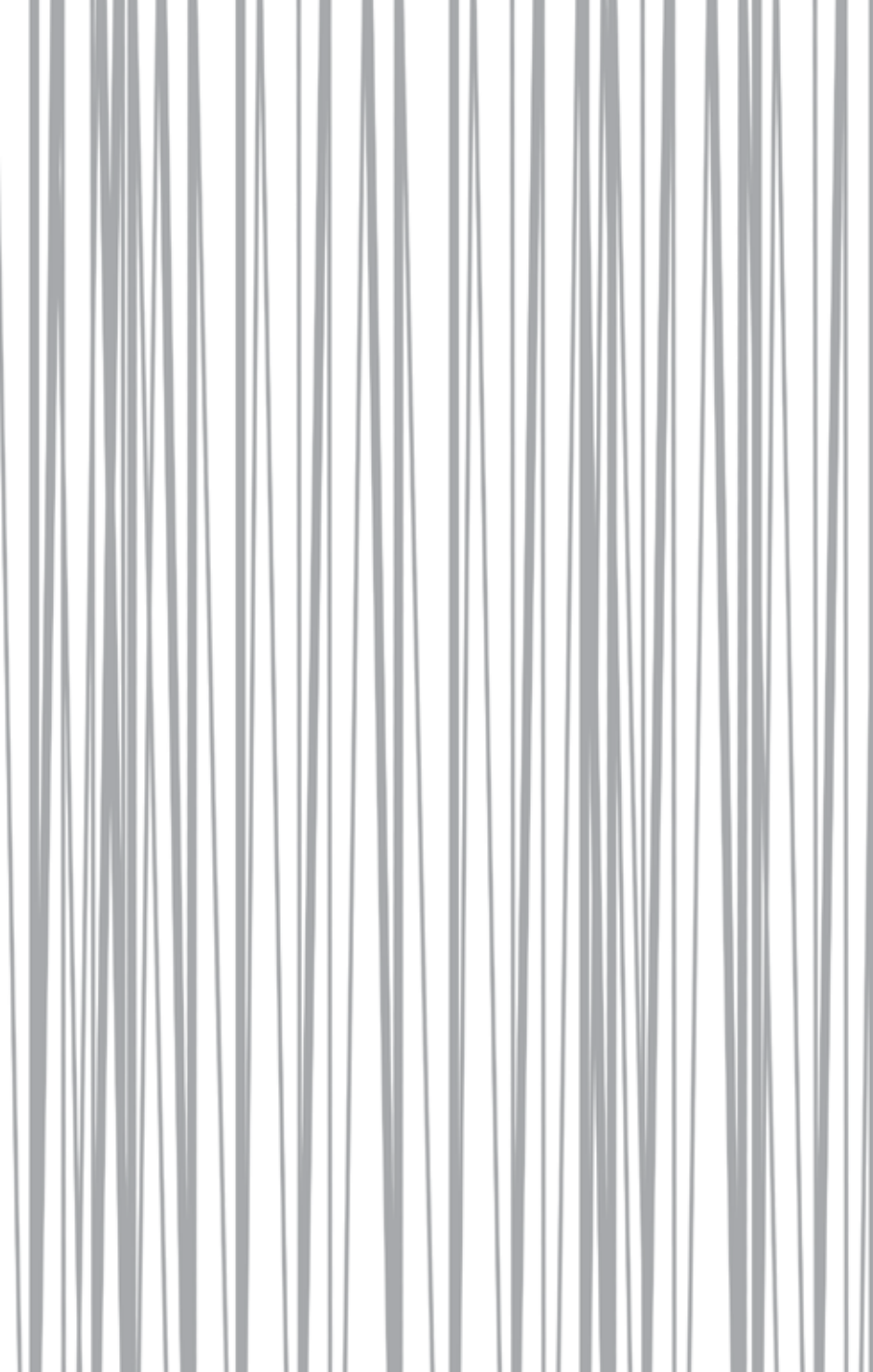
Bu kitap bir özyaşamöyküsü kitabı değil. Ben hiçbir zaman yaşamımı anlatan bir kitap yazmak istemedim. Öte yandan, okulda küçük bir çocuk olarak geçirdiğim günlerde ve okuldan hemen sonra başımdan öyle şeyler geçti ki bunları hiçbir zaman unutmadım.

Bunların hiçbirisi önemli sayılmaz, öte yandan her olay bende o kadar büyük izler bıraktı ki bunları asla aklımdan çıkaramadım. Her biri, aradan elli, kimi zaman da altmış yıl geçmiş olsa bile belleğime kazınmıştır.

Bunları bulup çıkarmak için hiçbir şey yapmadım. Bilincimin en üst tabakasından şöyle bir sıyrıp almam yetti de arttı bile. Sonra sıra yazmaya geldi.

Bazıları gülünç. Bazıları acıklı. Bazıları ise çirkin. Sanırım bu yüzden bunların hepsini bu kadar capcanlı anımsadım. Ayrıca hepsi de gerçekten yaşanmıştır.

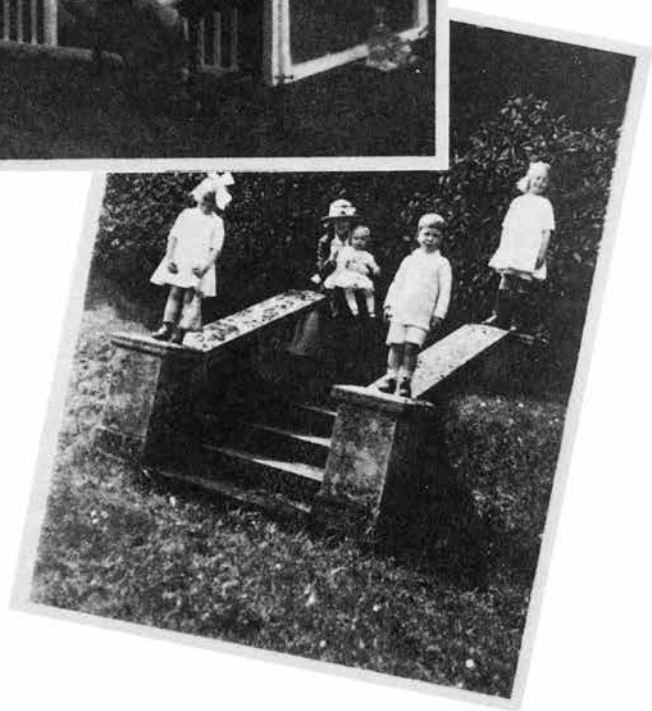
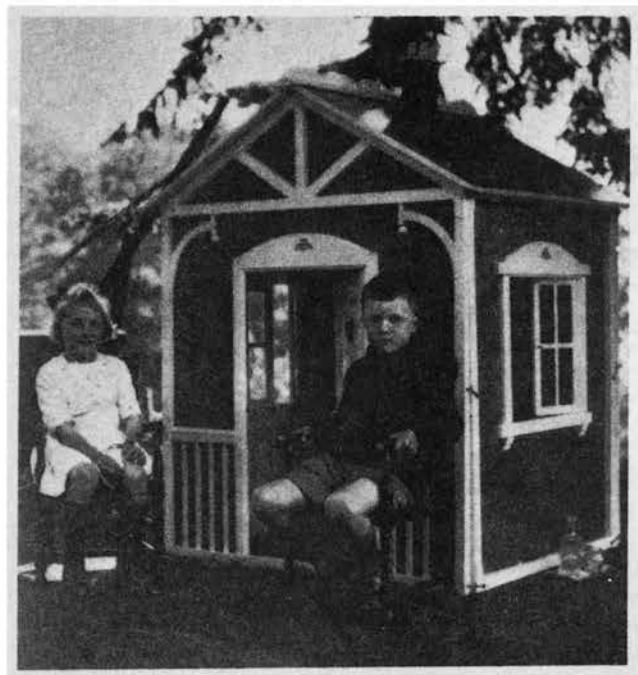
R.D.

BAŞLANGIÇ

Babam ve Annem

Babam Harald Dahl, Oslo'nun yakınındaki Sarpsborg Kasabası'nda doğmuş bir Norveçliydi. Onun babası yani benim büyükbabam oldukça mantıklı bir tüccarmış. Peynirden tutun da kümes teline kadar hemen her şeyi satarmış.

Ben bütün bunları 1984'te yazıyorum ama bu sözünü ettiğim büyükbabam, ister inanın ister inanmayın, Wellington'un Napoléon'u Waterloo'da yenilgiye uğratmasından kısa bir zaman önce, 1820 yılında doğmuş. Eğer büyükbabam bugün sağ olsaydı yüz altmış dört yaşında olacaktı. Babam da yüz yirmi bir yaşında. Babam da, büyükbabam da geç yaşlarında çocukluğa karışmışlar.

Babam on dört yaşındayken bu da yüzyıldan fazla eder ya, ailesiyle oturdukları evin damına çıkmış. Yerinden oynamış birkaç kiremiti düzeltmeye çalı-

şırken ayağı kayıp düşmüş. Sol kolu dirseğinden aşağıya kırılmış. Birisi koşup doktoru getirmeye gitmiş ancak yarım saat sonra bu beyefendi doktor zilzurna sarhoş, görkemli bir biçimde faytonuyla olay yerine varmış. Doktor o kadar sarhoşmuş ki kırılan dirseğin yerine omuz kemiğinin yerinden çıktığını sanmış.

Doktor, “Biz hemencecik bunu yerine yerleştirebiliriz!” diye haykırıp sokaktan geçen iki adamı çevirmiş. Onların da yardımıyla omzu yerine koyacakmış. Adamlara babamı belinden sımsıkı kucaklamalarını söylemiş. O arada doktor babamın kırık kolunun bileğinden tutup bağirmiş:

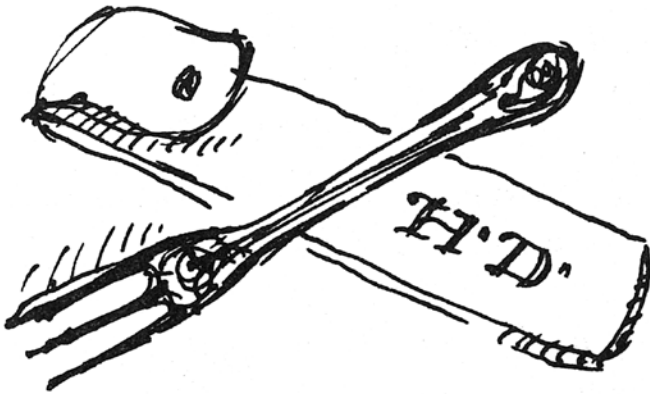
“Hadi bayım. Çekin, çekin! Gücünüz yettiği kadar çekin!”

Babamın çektiği acı, ölümcül olmalı. Canı yanan babam çığlık çığlığa bağırıyor, olanları korku içinde izleyen annesi ise, “Durun!” diye bağirmiş. Ama bu itiş kakışta adamlar kırık kola o kadar zarar vermişler ki dirsekten bileğe bir noktada bir kemik parçası deriyi delip dışarı fırlamış.

Bunların hepsi 1877’de olmuş. O zamanlar kemik ameliyatları hiç de bugünkü ameliyatlara benzemiyormuş. Bu durumda yapılacak tek şeyi yapmışlar ve kolu dirsekten kesip atmışlar. Böylece babam hayatının sonuna dek tek kollu yaşamak zorunda kaldı. İşin tek iyi yanı, kesilen kol sol kolmuş. Yıllar geçtikçe babam yavaş yavaş sağ elinin dört parmağı ve

başparmağıyla istediği hemen hemen her şeyi yapar olmuş.

Örneğin ayakkabısını senin benim kadar çabuk bağlayabilirdi. Tabağındaki yemekleri kesmek için bir çatalın sapını iyice keskinleştirmişti. Böylece onun çatalı hem çatal hem de bıçak işlevini görüyordu. Bu kendi buluşu olan aleti ince uzun bir deri kesede tutar, hiç yanından ayırmazdı. Babam bir kolunu kaybetmiş olmanın ona tek bir konuda sıkıntı verdiğini söylerdi. Katı yumurtanın tepesini kesmek onun için olanaksız tek şeymiş.

Babam, kardeşi Oscar'dan bir yıl filan büyüktü; ama onların olağanüstü bir yakınlıkları varmış. Okulu bitirdikten sonra geleceklerini planlamak için uzun bir yürüyüşe çıkmışlar.

Diyorlar ki Sarpsborg gibi ufak bir kasaba, Norveç gibi ufak bir ülkede yaşarsan zengin olamazsın. Onun için şöyle bir karar almışlar: Yapılacak iş, büyük ülkelerden birine gitmek. Ya İngiltere'ye ya da Fransa'ya. Oralarda iyi bir yaşam kurmak için sonsuza dek fırsatlar olmalı, diye düşünmüşler.

Bunların kendi babaları, iki metre on santim boyunda yumuşak başlı bir devdi ama oğullarının hırslı ve yükselme isteği onda yoktu. Büyükbabam bu kendince budala kararı desteklemeyi reddetmiş. Bir yere kıpırdamalarını yasaklayınca onlar da evden kaçmışlar. Şu ya da bu biçimde kendilerini bir yük gemisine atıp Fransa'ya varmışlar.

Calais'den Paris'e geçmişler. Paris'te de birbirlerinden ayrılma kararı almışlar. Böylece kimse kimse- nin özgürlüğünü gölgelemeyecekmiş. Oscar Amcam, nedeni bilinmez, batıya, Atlas Okyanusu'nun kıyısındaki La Rochelle şehrine gitmiş. Babamsa bir süre Paris'te kalmış.

Bu iki kardeşin farklı ülkelerde apayrı, tamı tamına zıt, iki ticaret işine başlamalarını ve sonuç olarak da o kadar zengin olmalarını anlatmak çok ilginç olurdu. Ama burada bunu yapacak zamanımız olmadığı için her şeyi kısa keserek anlatmam gerekiyor.

Önce Oscar Amcam'dan başlayalım. La Rochelle, o zamanlar şimdi de olduğu gibi bir balıkçı limanıydı. Kırk yaşına geldiğinde kendisi kentin en zengin adamı olmuştu. Balık tarama gemilerinden bir filosu vardı artık. Bunlara, "Atlantik Balıkçıları/Pêcheurs d'Atlantique" adını vermişti. Çalıştırdığı balıkçıların tuttuğu sardalyeleri satmak için kocaman bir de sardalye konservesi fabrikası kurmuş. İyi bir ailenin kızını da kendine eş olarak almış. Şehirde muhteşem bir evi, şehir dışında da kocaman bir şatosu varmış. Oscar Amca bir yandan da önemli bir koleksiyoncu olmuştu. XV. Louis dönemi mobilyalar, değerli tablolar, az bulunan kitaplar topluyordu. Bütün bu güzel şeyler ve iki muhteşem yapı bugün de ailemizin varlıkları arasındadır. Ben kent dışındaki şatoyu görmedim ama La Rochelle'deki evde birkaç yıl önce

kaldım. Gerçekten de anlatılması güç bir yer. Sadece mobilyalar bile müzelerde saklanacak nitelikte.

Oscar Amcam La Rochelle'de koştururken tek kollu kardeşi Harald (benim öz babam) kışının üstüne oturmuş, bir şey yapmadan durmuyordu elbette. Babam Paris'te bir Norveçli'yle arkadaş olmuş. Aadnesen adlı bu adamla bir ortaklık kurup gemi acentesi olmaya karar vermişler. Gemi acentesinin işi bir gemi limana geldiğinde o gemiye gereken her şeyi sağlamak oluyor; yakacak, yiyecek, halat, boya, sabun, havlu, çekiç, çivi ve bunun gibi daha binlerce şey. Gemi acentesine bir tür gemilerin bütün gereksinimlerini sağlayan gemi dükkânı da denebilir. Bir de şunu unutmamalım ki gemilere en gerekli şey geminin makine dairesini çalıştıran yakacaktır. O zamanlar gemilerin yaktıkları tek şey vardı. O da kömürdü. Petrol yakarak uzak denizlere açılan gemiler henüz yoktu.

Bütün gemiler buharla çalışırdı. İşte bu eski gemiler sefere çıktıklarında yolculuk boyunca yüzlerce, belki de binlerce ton kömür yakarlardı. Gemi

acenteleri için kömür satmak demek, altın satmak demektir.

Babam ve yeni arkadaşı Bay Aadnesen durumu iyi kavramıştı. Aralarında konuşmuşlar, gemi acenteciliğine Avrupa'nın büyük kömür limanlarından birinde başlarsa bunun çok mantıklı olacağını düşünmüşlerdi. Peki ama hangi limandan başlayacaklardı? Yanıt çok basitti. O zamanlar dünyanın en büyük kömür limanı, Güney Galler'deki Cardiff'ti. İşte bu iki hırslı genç adam yanlarına eşya alarak ya da hiçbir şey almadan Cardiff'e doğru yola çıkmışlar. Babamın yanında pek eşya yokmuş ama eşyadan da hoş bir şey varmış: Kısa bir süre önce Paris'te evlendiği Marie adlı Fransız karısı.

Cardiff'te gemi acentesi şirketi "Aadnesen&Dahl" kurulmuş. Bunun için de Bute Caddesi'nde ofis olarak kullanılmak üzere bir oda kiralanmıştı. Bundan sonrasında bir anlamda inanılmaz başarılarla dolu, peri masallarına benzer şeylerle karşılaşılıyor. Aslında hiçbir şey peri masalına benzemiyordu. Bu iki kafadar bu başarıyı inanılmaz çalışkanlıkları ve akıllı kararlarıyla elde etmişlerdi. Kısa bir süre sonra "Aadnessen&Dahl" şirketinin işleri o kadar büyümüşü ki bu iki ortak kendi başlarına her şeyi çekip çeviremez olmuşlardı. Daha büyük bir ofis tutulmuş ve daha fazla adam işe alınmış. İşte gerçek para da o zaman akmaya başlamış. Bir iki yıl içinde babam

Cardiff'in hemen dışında, Llandaff köyünde kendine güzel bir ev almıştı. İşte orada karısı Marie ona iki çocuk doğurdu: bir kız, bir erkek. Ama kendisi ikinci çocuğunu doğururken ölmüş. Onu tanıyan herkesin kalbi paramparça olmuş.

Karısının ölümünün yarattığı şok ve acı biraz olsun yatışır gibi olunca, babam birdenbire iki yetim çocuğuna bakması için en azından bir üvey annelerinin olması gerektiğini düşünmüştü. Bir yandan da kendisinin de çok yalnız olduğunun farkına varmış. Bunun tek çözümü de kendisine yeni bir eş bulmaktı. Aslında bu, söylemesi kolay, gerçekleştirmesi o kadar da kolay olmayan bir işti. Güney Galler'de oturan,

Annem, nişanlıyken

oradaki insanların çoğunu tanımayan bir Norveçli için işler zordu. Bu yüzden, kendine bir tatil vermiş ve memleketi Norveç'e geri dönmüş. Kim bilir, şans yaver giderse kendi memleketinde güzel bir de gelin bulabileceğini düşünmüş.

Norveç'te 1911 yılının, yazında Oslofjord adlı kıyıları gezen küçük bir buharlı gemide, genç bir kızla tanışmış. Kızın adı Sofie Magdalene Hesselberg. Güzel şeylerden anlayan biri olan babam bir hafta geçmeden kıza evlenme teklif etmiş. Bir o kadar zaman geçmesini beklemeden de evlenmişler.

Harald Dahl Norveçli karısını Paris'e balayına götürmüş, sonra da Llandaff'taki eve dönmüşler. Orada birbirlerini büyük bir aşkla sevmiş ve melekleri bile kıskandıracak kadar mutlu olmuşlar. Altı yıl içinde

Ben, 8 aylıkken

dört çocukları olmuş. Bir kız, bir kız daha, sonra bir oğlan (ben), bir üçüncü kız daha. Şimdi ailede altı çocuk var. İki babamın ilk eşinden, dördü ise ikinci eşinden. Artık onlara daha büyük, daha görkemli bir ev gerekiyormuş. Evi alacak para da hazırmış.

Böylece 1918'de, ben iki yaşındayken, hepimiz Cardiff'in aşağı yukarı sekiz mil batısındaki Radyr köyünün yanbaşıda çok etkileyici, çok büyük bir köşke taşındık. Anımsadığım kadarıyla bu ev çok etkileyici bir evdi, damında heykelcikler, çevresinde görkemli çimler ve çepeçevre terasları vardı. Çiflik olarak kullanılan arazisi, ormanlık alanı çoktu. Çalışanlar için de işçi evleri yapılmıştı. Kısa bir süre son-

Radyr'deki köşk

ra çayırlar bol süt veren ineklerle dolmuştu. Domuz ahırları domuzlarla, tavuk kümesleri de tıka basa tavuklarla doluydu. Birkaç tane de güçlü kuvvetli beygir alınmıştı. Bunlar saban sürerler, at arabalarına koşullarlardı. Bir sabancımız, bir inek çobanımız, birkaç da bahçıvanımız vardı. Köşkte ise köşkün işlerine bakan işçiler çalışırdı. La Rochelle'deki kardeşi Oscar gibi Harald Dahl da kendi servetini sıfırdan başlayarak kendisi yapmıştı.

Aslında bu iki kardeşle, Oscar ve Harald'la, ilgili olarak beni en çok ilgilendiren nedir, biliyor musunuz? Her ikisi de basit, iddiasız, küçük kasabalı bir ailenin çocukları olmakla birlikte, her ikisi de birbirinden habersiz, güzel şeylere karşı büyük bir sevgi besler olmuşlardı. Yeterince paraları olur olmaz evlerini güzel tablolar, göz alıcı mobilyalarla doldurmaya başladıkları görülüyor. Babam ayrıca, bahçıvanlıkta uzmanlaşmış, bir de dağ bitkilerinin koleksiyonunu yapmaya başlamış. Annem bana babamla ikisinin Norveç dağlarına araştırma gezilerine çıktıklarını, babamın tek eliyle yamaçların en dik yüzlerini tırmanıp oralarda bir kaya çıkıntısının üstünde gördüğü küçücük dağ bitkilerine nasıl ulaşmaya çalıştığını anlatırdı. Annem babamı izlerken korkudan kaç kez yüreğinin duracak gibi olduğunu da eklerdi hikâyesine. Babam aynı zamanda çok beğenilen bir tahta oymacısıydı. Bizim evin ayna çerçevelerinin çoğunu

ve oturma odamızdaki şöinenin rafı ile kenarlarını da o yapmıştı. Görkemli meyveler, yeşillikler, dalların birbiri içine geçmesiyle oluşturulmuş meşe ağacından değerli bir parçaydı bu şöinenin çerçevesi.

Günlük tutmaya gelince, babam kadar çok günlük tutmuş kimseyi bulamazsınız. 1919-1918 Birinci Dünya Savaşı'nda tuttuğu sayısız defterlerden biri hâlâ bendedir. Beş yıl süren bu savaş boyunca her gün, ama her gün, o günkü olayları defterine geçirir, ardından da sayfalarca kendi yorumlarını eklerdi. Mürekkepli kalemiyle yazmış ve anadili Norveççe olmasına karşın, günlüklerini yazarken yetkin bir İngilizce kullanmıştı.

Babam çocuklarının kafalarında bir güzellik duygusu geliştirmenin yalnız kendisinin bulduğu garip bir teori yoluyla gerçekleşebileceğine inanırdı. Annem ne zaman hamile kalsa hamileliğin son üç ayına kadar bekler, o zaman gelince de anneme “muhteşem yürüyüşler”in başlayacağını açıklardı. Bu muhteşem yürüyüşler babamın anneme, kırlardaki benzersiz güzellikleri göstermesi amacıyla yapılırdı. İki her gün yaklaşık bir saat kırlık yerlerde dolaşırdı. Bunun amacı, annemin çevresindeki güzellikleri içine sindirmesiydi. Babamın teorisine göre, eğer hamile bir kadının gözleri sürekli doğanın güzelliklerine bakıyorsa bir şekilde bu güzellik o kadının karnında taşıdığı henüz doğmamış bebeğin beynine girecek, sonra da bebek büyüdüğü zaman güzel şeylere düşkün biri

Bu tanıtım
kopyası
Can Çocuk
okurları için
özel olarak
hazırlanmıştır.

 CAN
ÇOCUK

Roald Dahl KÜÇÜK ADAM BÜYÜRKEN

Roald Dahl'ın çocukluğuna gidiyoruz!

“İnsanlar kendi yaşamlarını anlatmak için bir özyaşamöyküsü kitabı yazarlar. Bu tür kitapların içinde bir sürü sıkıcı ayrıntı olur. Ben hiçbir zaman yaşamımı anlatan bir kitap yazmak istemedim. Öte yandan çocukluğumda başımdan öyle şeyler geçti ki bunları hiçbir zaman unutmadım. Bazıları gülünç. Bazıları acıklı. Bazıları ise çirkin. Sanırım bu yüzden bunların hepsini bu kadar capcanlı anımsadım.” Roald Dahl

Yardımlarımızla ilgili ayrıntılı bilgi için roalddahl.com'u ziyaret edebilirsiniz.